

Voor er sprake was van kinderopvang met een vergunning, werd de kinderopvang onderverdeeld in erkende organisaties en zelfstandige organisaties. Nu is er sprake van vergunde groepsopvang (voor meer dan 8 kinderen) en vergunde gezinsopvang (tot maximum 8 kinderen).

Voor de vergunde kinderopvang op zelfstandige basis is er specifieke ondersteuning voorzien waar ondernemers met al hun specifieke vragen terecht kunnen. KIDDO licht alle puzzelstukken van deze ondersteuning toe.

De nieuwe ondersteuningsstructuur voor de vroegere zelfstandige kinderopvang

Vier puzzelstukken

Laagdrempelige totaalomkadering

'Het ondersteunen van zelfstandige ondernemers in de kinderopvang is uiteraard niet nieuw', zegt Bart Reel. Bij Kind en Gezin is hij verantwoordelijk voor de ondersteuningsstructuur van de zelfstandige kinderopvang. 'Wel willen we nu een totaalomkadering bieden die nog duidelijker en meer laagdrempelig is. We merken dat er in de sector veel vragen leven over zelfstandig ondernemen in het algemeen. Tegelijk zijn er veel vragen over het organisatorische en inhoudelijk pedagogische luik. In de nieuwe ondersteuningsstructuur nemen vier puzzelstukken elk een deel van die vragen op. Want kwaliteitsvolle kinderopvang hangt zowel af van organisatorische en bedrijfsmatige kwesties als van inhoudelijk pedagogische. Al die aspecten verdienen aandacht. Zo willen we samen met de Vlaamse Regering verder investeren in de professionalisering van opvang.'

Vier puzzelstukken

'Verschillende partners slaan de handen ineen: zo krijgen de zelfstandige gezins- en groepsopvang alle tools om aan de maatstaven van het nieuwe decreet te voldoen en te slagen als ondernemer.' Bart Reel past de vier puzzelstukken van de ondersteuningsstructuur in elkaar.

VoorZet

Wat? De toegangspoort naar de ondersteuningsstructuur. Hier kun je met elke vraag terecht. **Voorbeeldvragen:** Wat moet ik doen om een vergunning te krijgen? Waar kan ik opleidingen rond kinderopvang volgen? Voor meer specifieke vragen en doorgedreven ondersteuning verwijst het loket gericht door naar de andere partners. **Hoe?** Online, telefonisch en op maandelijkse zitdagen. **Meer info:** www.voorzet.be

Unizo

Wat? Ondersteuning en begeleiding op het vlak van ondernemen. Unizo bouwt verder op de vroegere ondersteuning van Agentschap Ondernemen en stemt het aanbod specifiek af op de kinderopvang. **Voorbeeldvragen:** Welke rechtsvorm neem ik het beste aan? Hoe stel ik een ondernemings- of financieel plan op? Ook vragen rond het zelfstandigenstatuut, werkgeverschap of overnames zijn hier aan het juiste adres. **Hoe?** Via een webpagina, nieuwsbrief en ondersteuning op maat. **Meer info:** www.unizo.be/kinderopvang

't OpZet

Wat? Informeert over organisatie en kwaliteitszorg. Voor wie? (Kandidaat-)starters en alle andere geïnteresseerden. **Voorbeeldvragen:** Hoe maak ik een goed opvangplan op, in samenspraak met ouders? Hoe stel ik een goed team samen en verdeel ik de taken? **Hoe?** Via meter- en perschap, contactgroepen en collectieve leermomenten op grotere schaal. **Meer info:** www.voorzet.be/topzet.html

Pedagogische en taalondersteuning, kortweg PTO

Wat? Ondersteuning op maat bij alle pedagogische aspecten van je opvang, in lijn met het pedagogische raamwerk (zie KIDDO 1 2015). **Voorbeeldvragen:** Hoe kan ik baby's en peuters in groepjes indelen? Wat is zinvol spel materiaal? Hoe kan ik elk kind een rijk taalaanbod geven? Op welke manier ga ik bij de kinderen hun welbevinden en betrokkenheid na? Wat is goede communicatie met ouders? **Hoe?** Procesmatige begeleiding, afgestemd op de opvanglocatie. Er zijn 11 PTO-organisaties die voor heel Vlaanderen samen 33 voltijdse ondersteuners aan het werk zetten. Verderop in dit artikel geven vier PTO-ers een inkijk. **Meer info:** www.kindengezin.be/kinderopvang/nieuw-decreet/vergunning/pedagogische-en-taalondersteuning/

PTO in praktijk

Sinds 2014 geeft Kind en Gezin gedurende twee jaar alle zelfstandige ondernemers in groeps- en gezinsopvang de kans op gratis ondersteuning. Per jaar kun je 20 uren PTO-begeleiding ontvangen, in totaal 40 uren. Vanaf 1 april 2016 wordt pedagogische ondersteuning verplicht. KIDDO zet vier PTO'ers rond de tafel: Domien De Schrijver (Knisper), Jolien Vanhoutte (Felines), Sarah Vosselmans (Karel de Grote-Hogeschool) en Katrijn Zaman (Vierhoog). Zij worden op hun buurt ondersteund door hun collega's en een coach. Zo kunnen ze de gratis ondersteuning voor zelfstandige groeps- en gezinsopvang nog beter opnemen.

Jolien Vanhoutte

Concrete aanpak, waarderende benadering

PTO'ers bieden ondersteuning bij alle pedagogische aspecten van je opvang. Concrete thema's zijn bijvoorbeeld spelmaterialen en activiteiten, taalbeleid, welbevinden en betrokkenheid, toezicht, continuïteit in de begeleiding, regelmaat in de dagindeling, respectvolle houding, wennen.

Jolien: 'We denken mee over allerlei zaken. Dat gaat van zelfevaluatie- en observatie-instrumenten zoals Ziko en ZikoVO of de indeling van ruimtes, tot dagindelingen zichtbaar maken, goed communiceren met kinderen en ouders, enzovoort. Een extern paar ogen en samen tijd uittrekken om ergens bij stil te staan, blijken een grote meerwaarde. Daar blijft het niet bij: tussen de bezoeken zijn we ook telefonisch bereikbaar.'

Katrijn Zaman

Katrijn: 'We vertrekken vanuit de kracht van een opvanglocatie. We vertellen mensen niet hoe ze hun pedagogisch beleid het beste aanpakken, maar ondersteunen en inspireren hen bij vragen die bij hen leven. De thema's waarin ze willen groeien, dragen ze grotendeels zelf aan.'

Sarah: 'We werken laagdrempelig, vraaggestuurd en waardierend. Eerst bekijken we wat al goed loopt en waar we professionals

kunnen bekrachtigen. Het decreet is voor velen nog niet helemaal helder. Wij helpen de regels waaraan ze moeten voldoen, bevattelijk te maken. En we gaan op zoek naar wat al goed loopt: soms beseffen begeleiders niet dat ze op de goede weg zijn. Probeer je meer tijd te maken voor wennen, dan zet je een stap richting ouderparticipatie. Schuif je in de dagindeling om meer aan te sluiten bij het ritme van elk kind, dan ben je alvast bezig met het welbevinden. Enzovoort. Die inspanningen benoemen en waarderen, is belangrijk.'

Domien: 'Dat klopt. We benoemen en waarderen alle inspanningen die professionals in de zelfstandige sector nu al leveren. Mensen benoemen vaak hoe fijn ze die bevestiging vinden.'

Partners in groei

Katrijn: 'In functie van de noden gaan we meer de diepte in en helpen we mensen luidop te dromen over wat nog meer mogelijk is.'

Domien: 'We zijn als partners die samen op pad gaan. De zelfstandigen zitten aan het stuur. Alles start vanuit hun motivatie. Zij bepalen het tempo en de inhoud van de ondersteuning, samen gaan we op zoek naar antwoorden. De verantwoordelijkheid om daarmee

iets te doen, blijft ook bij hen.'

Jolien: 'Vragen begeleiders zich af of er voldoende speelgoed is, dan gaan we dat niet voor hen invullen, maar samen bekijken wat hun visie rond spelactiviteiten is en wat ze graag met de ruimte willen bereiken.'

Katrijn: 'We geven nieuwe impulsen en stimuleren om kritisch te reflecteren. De methodieken die we aanbieden, kun je daarna verder gebruiken om over je pedagogiek te blijven denken. We nemen geen processen over, we versterken en ondersteunen alleen.'

Sarah: 'Dat betekent niet dat het niet concreet is. Soms zijn er kleine, praktische aanpassingen die meteen een uitgesproken positief effect geven. Onlangs mailde iemand me een fotoverslag van wat haar team met PTO had uitgewerkt. Heel fijn, zo'n spontane feedback. Ik mail zelf trouwens ook wel eens nuttige artikels of leuke ideeën door.'

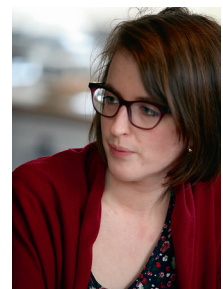
Domien De Schrijver

Ook voor de gezinsopvang

Sarah: 'Eerst was er vooral vraag vanuit groepsopvang. Ondertussen klopt ook de gezinsopvang steeds meer bij ons aan. Al blijft het een uitdaging om hen te bereiken. Onthaalouders zijn meestal wel al met de kwaliteit van hun opvang bezig, maar zelfs als ze via via positieve PTO-verhalen hebben opgevangen, blijft er vaak nog een drempel.'

Katrijn: 'De afwachtende houding en weerstand zitten soms diep. Ik begeleidde een onthaalouder die al 20 jaar actief is. Ze zei: 'Ik doe dit werk al zo lang, wat kun jij hier komen doen?' Bij het eerste bezoek kwamen veel frustraties naar boven. Tegelijk merkte ik dat zij met heel mooie dingen bezig was, zoals gebarentaal bij kinderen. Door dat te waarderen, te bevestigen dat het effectief niet altijd makkelijk is, konden we daarna samen bekijken hoe en waar ik haar kon ondersteunen in haar pedagogisch beleid. We hebben gewerkt met haar dagindeling en daar haalde ze positieve resultaten uit.'

Jolien: 'Het is fijn om te merken dat mensen je bij vragen steeds makkelijker als vertrouwenspersoon opbellen. Het helpt dat we ondersteunen, niet controleren. En dat we ter plaatse langskomen, wanneer het voor mensen zelf past, en hen alleen op hun eigen tempo bij hun eigen noden ondersteunen. Zelfstandige onthaalouders staan er uiteindelijk op veel vlakken alleen voor en met het nieuwe decreet komen er voor hen veel nieuwe uitdagingen bij. Toch ►

Sarah Vosselmans

'De zelfstandigen zitten aan het stuur. Zij bepalen het tempo en de inhoud van de ondersteuning. Samen gaan we op zoek naar antwoorden'

ervaren ze de ondersteuning na een tijdje meer als een lust dan als last: het helpt het isolement te doorbreken. De nood aan een klankbord is heel voelbaar.'

Domien: 'Daarom doet PTO niet alleen huisbezoeken, maar organiseren we ook lerende netwerken. Het doet mensen deugd om van hun eiland te komen en samen te kunnen groeien.'

Ook PTO'ers leren bij

Sarah: 'Zelf leren we trouwens ook continu van de zelfstandigen bij. Methodieken en organisatorische zaken. Ik zag al verschillende manieren om eetstoelen op te bergen zodat er meer speelruimte vrijkomt. En ik ontvang tips over hoe je in een meertalige omgeving verbinding kunt creëren.'

Jolien: 'Het is fijn om telkens weer met andere vragen en thema's te werken en onze kennis steeds verder te verdiepen.'

Domien: 'Sommige zelfstandigen hebben wel dertig jaar ervaring. Daar valt heel veel van te leren.'

Katrijn: 'Ik begrijp de uitdagingen in de zelfstandige sector steeds beter. En zie ik ergens iets leuks, dan maak ik weleens foto's, om zo ook anderen te inspireren.'

Op naar 2016

Jolien: 'De kosteloze aanlooperperiode wordt positief onthaald. Er moet veel in orde zijn tegen 2016. Misschien komt het daardoor dat de zorg over het huishoudelijk reglement of het kwaliteitshandboek momenteel vaak groter is dan over het inhoudelijk pedagogische. Maar je kunt het ene niet van het andere loskoppelen: in een kwaliteitshandboek doe je ook je pedagogisch beleid uit de doeken. PTO kan dus ook op dat vlak ondersteuning bieden.'

Domien: 'Dat klopt. Zelfstandigen zeggen dat het nu al zo druk is. Is tijd besteden aan PTO dan wel nuttig? Vaak ervaren professionals in de zelfstandige sector dat ze er net tijd mee winnen, omdat ze tips en impulsen krijgen die hun werk vergemakkelijken.'

Sarah: 'We spelen zo direct en creatief mogelijk in op wat leeft. Een begeleidster vertelde eens dat ze voorlezen fijn vond en het graag boeiend wilde houden. Ik heb toen mijn Kamishibai meegebracht. Samen namen we toen onder de loep hoe zij dit verteltheater zou kunnen gebruiken.'

Domien: 'Ik zie soms verrassend snel resultaten. Bij een team dat

niet zo veel speelgoed had en merkte dat daardoor vaak dezelfde activiteiten terugkwamen, zochten we samen uit wat allemaal mogelijk is met leuke, kosteloze materialen. Ik voelde meteen een frisse wind door het team waaien. Dat is misschien wel het mooiste aan deze job: we kunnen laagdrempelig, concreet en toch diepgaand werken.'

Sarah: 'PTO is een langetermijnproject, en tegelijk zet je bij elk bezoek stappen vooruit.'

Uitdagingen en dromen

De vier PTO'ers hopen alvast dat de ondersteuning ook na 2016 kan blijven bestaan. Maar hoe willen ze tegen dan op de eerste twee projectjaren terugblikken? Haast unaniem klinkt het: 'Met de wetenschap dat we heel veel mensen concreet hebben geholpen. Dat we hen zin hebben doen krijgen om hun pedagogiek te verdiepen. Want daar doen we het uiteindelijk voor: we zijn meer dan een praktische vraagbaak. Het zou mooi zijn als de zelfstandige kinderopvang heeft kunnen ervaren dat ondersteuning een verschil kan maken.' ◀

De zelfstandigen zelf aan het woord

Linda Ah Munn, gezinsopvang Nanoe Nandoe

'Ik ben al acht jaar zelfstandig onthaalouder. Omdat ik het moeilijk vond een goed overzicht te krijgen van alles wat bij het nieuwe decreet komt kijken, heb ik PTO-ondersteuning aangevraagd. Een positieve ervaring, vandaag heb ik er veel beter zicht op. Ik kreeg erbovenop ook nog frisse ideeën voor duurzaam en eenvoudig spel materiaal!'

Bryony De Pauw, groepsopvang 't Jubeltuintje

'Eerlijk? Ik had mijn twijfels bij PTO. Ons team volgt al regelmatig cursussen en het is momenteel behoorlijk druk met alles wat bij het nieuwe decreet komt kijken. Zouden die PTO-uren wel zinvol zijn? Maar een cursus blijft algemeen, de individuele aanpak van PTO heeft me overtuigd. Het is op maat van de noden van ons team. De tips die we krijgen zijn waardevol, concreet en direct bruikbaar. We werken ze nu zelf verder uit.'